

**Högskolan i Halmstad
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Statsvetenskap**

Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen

En utvärdering av flexibelt lärande och entreprenörskap

Peter Björk

2005-04-20

Innehåll

Förord	1
1 Inledning.....	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och avgränsningar	2
1.3 Utvärderingens förutsättningar.....	3
1.4 Frågeställningar	4
1.5 Disposition	4
2 Kommunikationsteori	5
2.1 Politisk kommunikation	5
2.2 Klassisk kommunikationsteori	5
2.3 Modern kommunikationsteori - semiotik.....	6
2.4 Teoritillämpning	6
3 Nationellt centrum för flexibelt lärande	7
3.1 Myndigheten CFL	7
3.2 Begreppet "flexibelt lärande"	7
3.3 CFL som kommunikator	8
4 Entreprenörsregionen	9
4.1 Entreprenörsregionen – mellankommunalt samarbete.....	9
4.2 Begreppet "entreprenörskap"	10
4.3 Entreprenörsregionen som kommunikator	10
5 Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen	11
5.1 Distansprojektets framväxt.....	11
5.2 Första huvudspåret - Distanscentrum.....	12
5.3 Andra huvudspåret - Högskolekurser på distans.....	13
5.4 Övrig verksamhet	13
5.5 Projektekonomi och stöd från CFL	14
5.6 Distansprojektet i ett kommunikationsperspektiv	14
6 Värdering av Distansprojektet.....	15
6.1 Projektets mål.....	15
6.2 Utvärderingens frågeställningar	15
6.3 Samlad bedömning	18
Sammanfattning.....	19
Referenser.....	20

Förord

Under hösten 2004 tog projektledaren Bernt Ralfnert kontakt med Högskolan i Halmstad (och dess statsvetenskapliga enhet) angående ett uppdrag att utvärdera projektet *Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen*. Förfrågan besvarades med ett bifall, bl.a. mot bakgrund av att Entreprenörsregionen varit föremål för statsvetenskaplig analys inom ett forskningsprojekt (genomfört vid Högskolan i Halmstad) med inriktning mot mellankommunal samverkan.

Denna utvärdering har bedrivits vid Högskolan i Halmstad och sektionen för Hälsa och Samhälle med *Jörgen Johansson* som vetenskapligt ansvarig och med fil. mag. *Peter Björk* som ansvarig för materialinsamling, analys och rapportförfattande. Ett varmt tack riktas till *Bernt Ralfnert*, verksam som projektledare i distansutbildningsprojektet ifråga, som på ett entusiastiskt och intresserat sätt bidragit med information och material för utvärderingens genomförande. Tack riktas även till *Krister Lindkvist*, tidigare koordinator vid Entreprenörsregionen, *Birgitta Ryberg* nytilträdde koordinator och enhetschef *Pia Svensson*, Laholms kommun, som ägnade en eftermiddag åt att diskutera och lämna synpunkter på en rad problemställningar i denna utvärdering.

Halmstad i april 2005

Jörgen Johansson
Docent i statsvetenskap

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Samhällsutvecklingen i form av globalisering och individualisering har medfört att nya krav har ställs på såväl politiker som medborgare. Bland dessa krav märks förändring och omstrukturering av arbetsmarknaden, nya former för företagsamhet, större rörlighet samt utbildning och kompetensutveckling. Som en gemensam nämnare står den allmänt spridda uppfattningen om nödvändigheten av ökad "flexibilitet". Samtidigt som man på nationell nivå genom olika åtgärder försöker möta dessa krav har även de politiska arbetsformerna på regional och lokal nivå förändrats. Regionala och mellankommunala samarbeten har under det senaste decenniet fått en allt större betydelse.¹

Under våren 2003 startades ett projekt för distansstudier i *Entreprenörsregionen*; ett samarbete mellan tio kommuner i Halland och Småland. Projektets syfte var att "utveckla organisationen för livslångt flexibelt lärande i regionen i samverkan med lärcentra, gymnasieskolor, näringsliv och andra aktörer som har ett intresse av att utveckla ett utbud av kurser som motsvarar behovet".² Förutom ambitionen att öka kunskapen om, samordna och genomföra distansutbildningar fanns det en önskan att ge dessa utbildningar en "entreprenörs- och ledarskapsinriktning".³

Projektet erhöll statligt stöd från Nationellt Centrum för Flexibelt Lärande (CFL), såsom ett s.k. kunskapsprojekt.⁴ I enlighet med CFL:s riktlinjer ska nu projektet efter dess avslutande utvärderas. Distansprojektets bakgrund, framväxt och genomförande kan ses ur ett politiskt kommunikationsperspektiv och faller därför inom statsvetenskapens intresseområde.

1.2 Syfte och avgränsningar

Syftet med denna utvärdering är att beskriva och värdera projektet *Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen*, samt även belysa dess framväxt som ett exempel på politisk kommunikation.

Utvärderingen kommer att behandla tiden mellan koordinator Krister Lindkvists ansökan till CFL om projektstöd, våren 2003, och projektledaren Bernt Ralfnerts slutrapport för projektet, i februari 2005. Utifrån de ramar som begränsningar i tid och resurser innebär kommer fokus att ligga på distansprojektets bakgrund, framväxt och genomförande, samt försöka besvara frågan om projektets övergripande mål har uppfyllts eller inte.

Det betyder att utvärderingen inte kommer att kunna gå in på t.ex. omdömen från enskilda personer som har gått de utbildningar som startats upp i samband med projektet. Det går alltså inte att, inom utvärderingens aktuella budgetramar, göra undersökningar och bedömningar av kvaliteten på de olika utbildningarna. Undersökningen koncentreras på agerande från projektledningen och övriga nyckelpersoner inom projektet.

---

¹ Johansson (2004).

² Slutrapport av distansprojektet.

³ Fördjupad ansökan för projektstöd till kommunerna.

⁴ Slutrapport av distansprojektet.

1.3 Utvärderingens förutsättningar

Enligt Evert Vedungs definition är utvärdering lika med en "noggrann efterhandsbedömning av utfall, slutprestationer eller förvaltning i offentlig verksamhet, vilken avses spela en roll i praktiska beslutsituationer".⁵ I CFL:s direktiv anges att varje s.k. kunskapsprojekt ska följas av dels en *uppföljning* (i form av en delrapport efter sex månaders projektid samt en slutrapport efter projektidens slut) och dels en *utvärdering*.

Med utgångspunkt i utvärderingslitteraturen ställer CFL upp "sex klassiska grundläggande frågor som är centrala vid utformandet av en utvärdering".⁶ I det följande kommer dessa sex frågor att besvaras för att ytterligare konkretisera förutsättningarna för den föreliggande utvärderingen:

- *Vad utvärderas?*

Utvärderingen berör projektet *Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörregionen* och koncentrerar sig på frågan om projektets måluppnåelse och resultat. Det är därmed i första hand frågan om en s.k. *resultatutvärdering*.

- *Varför görs utvärderingen?*

Enligt CFL:s riktlinjer "är det huvudsakligen utveckling och främjande som är syftet med utvärderingen". Det projektstöd som ges till kommunerna i de s.k. kunskapsprojekten har som mål att projekten ska öka kunskaperna om organisation av det flexibla lärandet samt arbete inom och uppbyggnad av nätverk för detsamma.⁷ Utvärderingen är med andra ord ett led i CFL:s strävan att utveckla och sprida kunskaperna om flexibelt lärande.

- *För vem görs utvärderingen?*

Svaret är i stort sett detsamma som ovan. Utvärderingen ska bidra till CFL:s dokumentering av kunskap om utveckling av flexibelt lärande. Naturligtvis är den också intressant för övriga berörda inom projektet. Genom att beskriva projektet som en form av politisk kommunikation kan utvärderingen även ges ett tydligt statsvetenskapligt intresse.

- *Av vem görs utvärderingen?*

Utvärderingen görs av extern utvärderare; Sektionen för Hälsa och Samhälle vid Högskolan i Halmstad. Efter förfrågan från projektledaren Bernt Ralfnert i oktober 2004 har utvärderingen genomförts av Peter Björk, fil. mag. i statsvetenskap, under ledning av Jörgen Johansson, docent i statsvetenskap och universitetslektor vid Högskolan i Halmstad.

- *När görs utvärderingen?*

Det rör sig i det här fallet om en s.k. *summativ* utvärdering. Utvärderingen görs efter det att projektet har avslutats, och fokuserar på frågan huruvida de uppställda målen har uppnåtts eller inte.

- *Hur görs utvärderingen?*

Utvärderingen är uteslutande *kvalitativ*. Det handlar om en beskrivning av projektets framväxt och utförande, och en värdering utifrån de mål som ställts upp för projektet. Några försök att med kvantitativa data (t.ex. genom enkätundersökningar) värdera distansprojektets kurser och utbildningar kommer, som tidigare har nämnts, inte att göras.

---

⁵ Vedung (1998), s. 20.

⁶ Uppföljning och utvärdering av 2003 års kommunprojekt. Jfr. även Vedungs "åttapunktsprogram" för utvärdering (1998, s. 92ff).

⁷ Uppföljning och utvärdering av 2003 års kommunprojekt.

Beskrivningen och värderingen grundar sig första och främst på läsning av dokumentation och skriftligt material som finns att tillgå kring projektet. Utöver detta har utvärderarna träffat projektledaren Bernt Ralfnert för ett inledande samtal i Värnamo den 2 februari 2005, och senare hållit ett *fokusgruppsamtal*⁸ på Högskolan i Halmstad den 12 april 2005 där, förutom utvärderarna själva (Jörgen Johansson och Peter Björk), projektledaren Bernt Ralfnert, avgående koordinatör för Entreprenörsregionen Krister Lindkvist, tillträdande koordinatör för Entreprenörsregionen Birgitta Ryberg, samt enhetschefen i Laholm Pia Svensson deltog.

1.4 Frågeställningar

I CFL:s direktiv för utvärderingen av Distansprojektet står att den "skall göras utifrån uppsatta projektmål". I samband med detta ges exempel på ett antal tänkbara frågeställningar som kan vara relevanta för att bedöma resultatet av projektet:

- Har projektet medfört en utökad samverkan med det lokala näringslivet, fackliga organisationer m.fl. vad gäller vuxenutbildningsutbudet i Entreprenörsregionen?
- Har projektet medfört nya typer av utbildningar med inriktning på entreprenörskap och ledarskap?
- Har projektet medfört nya undervisningsformer för vuxenutbildningen?
- Har den regionala samverkan av distansstudier inneburit att man nått nya målgrupper till vuxenutbildningen?
- Har den regionala samverkan av distansstudier ökat möjligheterna för ungdomar att bo kvar i Entreprenörsregionen?
- Hur har den regionala samverkan av distansstudier påverkat företagets möjligheter att rekrytera arbetskraft lokalt inom Entreprenörsregionen?

Avslutningsvis anges att utvärderingen också ska lyfta fram jämställdhets- och integrationsaspekter.

1.5 Disposition

Med utgångspunkt i den klassiska modellen för politisk kommunikation (se nästa kapitel) kan man se Distansprojektets framväxt som en process där budskapet från två sändare (å ena sidan CFL och å andra sidan Entreprenörsregionen) möts och genererar initieringen av ett nytt projekt; vars innehåll kan ses som en sammansmältning av de två sändarnas budskap.

I det närmast följande kapitlet presenteras de teoretiska analysredskapen för politisk kommunikation. Därefter ges, i utvärderingens tredje och fjärde kapitel, en kort presentation av de två sändarna (CFL respektive Entreprenörsregionen) och deras budskap. I det femte kapitlet beskrivs Distansprojektets framväxt och utformning, vilket i det sjätte kapitlet följs upp av en värdering av projektet. Allra sist görs en sammanfattning av resultaten.

---

⁸ Fokusgruppsamtal som forskningsmetod beskrivs bl.a. i *Metodpraktikan*, Esaiasson m.fl. (2003), s. 345ff.

2 Kommunikationsteori

2.1 Politisk kommunikation

Politisk kommunikation definieras av Brian McNair som "målmedveten kommunikation om politik", vilket inkluderar kommunikation *från* politiker och politiska aktörer, kommunikation *till* dessa aktörer från icke-politiska aktörer som väljare och massmedia, samt kommunikation *om* politiska aktörer och deras åtaganden.⁹ Själva begreppet *politik* brukar i statsvetenskapen indelas i tre huvudtyper som omfattar beteenden, idéer och institutioner som är relaterade till 1) det offentliga, 2) den auktoritativa fördelningen av värden i samhället, samt 3) utövandet av makt. Dessa tre fenomen brukar oftast överlappa varandra.¹⁰

I ett modernt demokratiskt samhälle är det svårt att göra några definitiva gränssdragningar mellan vad som är politik och vad som inte är det. Samhället bygger i stor utsträckning på sammanvävda relationer mellan ekonomi och politik, och mellan individ och samhälle, och det gör gränsen mellan "offentligt" och "privat" flytande. Den offentliga sektorn kan därför innefatta inte bara offentliga utan även privata aktörer. "Kommunikation om politik", som förutsätter en sändares budskap till en mottagare och syftar till att t.ex. informera, påverka, förklara eller kontrollera, rör sig alltså mellan samhällssektorernas olika aktörer och mellan olika nivåer i det offentliga beslutsfattandet.¹¹

2.2 Klassisk kommunikationsteori

Den mest grundläggande modellen för politisk kommunikation bygger på en begreppsapparat som beskriver de mest centrala kommunikationsfaktorerna. Modellen kan benämnas *klassisk kommunikationsteori* och inriktar sig på själva kommunikationsprocessen; dvs. överföringen av budskap. Denna process bygger på att det finns 1) en *sändare*/kommunikator (den som gör kommunikation), 2) ett *meddelande* (den information som sändaren vill nå mottagaren med), 3) en *kanal* (det medium varigenom meddelandet förflyttas från sändare till mottagare), samt 4) en *mottagare*.¹² Ett angreppssätt baserat på den här modellen innebär att man beskriver vad som sker i denna överföring och analyserar vilka resultat den leder till. Ytterligare begrepp som har tillförts modellen är 5) *återföring* (feedback) och 6) *brus* (diverse störningar i själva kommunikationsprocessen).¹³

I såväl den klassiska kommunikationsmodellen som förvaltningsforskarnas standardmodell för policyprocessen ingår återföring och *efterkontroll* som en naturlig del. Det momentet kan ha ett eget kommunikativt värde eftersom det ger politiker och andra avnämare teoretiska och empiriska insikter, även om dessa inte nödvändigtvis omsätts i konkret handling. Resultatet av utvärderingar används vanligtvis upplysande, begreppsligt och konceptuellt.¹⁴ Utvärdering är med andra ord i sig själv en form av politisk kommunikation.

---

⁹ McNair (1999), s. 4.

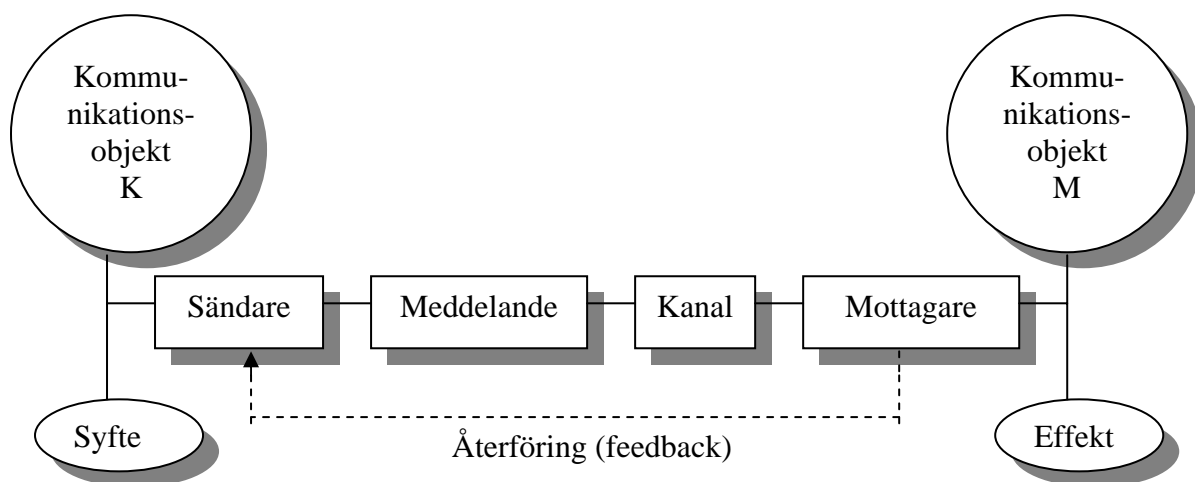
¹⁰ Lundquist (1993), s. 27f.

¹¹ Bengtsson (2001), s. 12f.

¹² Se Figur 2.1.

¹³ Bengtsson (2001), s. 26.

¹⁴ Vedung (1998), s. 218.

Figur 2:1 Klassisk kommunikationsmodell.

Källa: Bengtsson 2001: 27.

2.3 Modern kommunikationsteori – semiotik

För kommunikationsprocessen (och det resultat som följer av den) som den här utvärderingen studerar har *budskapet* (meddelandet) en avgörande betydelse. Väsenligt är både sändarens syfte med sitt meddelande och hur mottagaren uppfattar det.

Utöver den klassiska kommunikationsmodellen finns s.k. *semiotik* (teckenvetenskap). Här ligger fokus inte på processen utan på budskapets *betydelse*.¹⁵ Semiotiken ser kommunikation som överföring av "betydelser", och visar hur meningsfulla budskap kan kommuniceras med hjälp av olika *tecken*. Grunden för detta utgörs av en *kulturell kod* som gör att ett uttryck kopplas samman med ett "mer eller mindre bestämt betydelseinnehåll".¹⁶

Genom att begreppet *kommunikationsobjekt* har tillfogats den klassiska kommunikationsmodellen förmår även den, i högre grad än tidigare, belysa det tankeinnehåll som sändaren försöker överföra genom meddelandet.¹⁷ Detta begrepp visar dels på sändarens *syfte* med budskapet, och dels den *effekt* det får på mottagaren.¹⁸ En viss kännedom om semiotikens betydelse kan dock användas för att komplettera den klassiska kommunikationsteorin.

2.4 Teoritillämpning

Hur ska nu ovan beskrivna teorier tillämpas på utvärderingen av Distansprojektet? I första hand är det den processinriktade klassiska modellen för politisk kommunikation som kommer att användas. Distansprojektets bakgrund kan beskrivas som mötet mellan budskapen från två sändare; CFL och Entreprenörsregionen. Dessa aktörer kan båda sägas ha varsin huvudsaklig ambition, vilken uttrycks i deras respektive budskap. I de två följande kapitlen ska dessa två ambitioner/budskap kortfattat beskrivas som en bakgrund till Distansprojektet. Kapitlen avslutas med en sammanfattning utifrån kommunikationsperspektivet. I båda fallen kan det budskap som beskrivs sammanfattas i *ett* begrepp, som kan sägas ha ett djupare tankeinnehåll.

¹⁵ Bengtsson (2001), s. 28.

¹⁶ Heradstveit & Bjørge (1996), s. 15.

¹⁷ Bengtsson (2001), s. 27.

¹⁸ Se Figur 2.1.

3 Nationellt centrum för flexibelt lärande

3.1 Myndigheten CFL

Myndigheten *Nationellt centrum för flexibelt lärande* (CFL) bildades den 1 januari 2002 som en sammanslagning av Statens skolor för vuxna och delar av Distansutbildningsmyndigheten, Distum. Myndighetsledningen finns i Hässleholm och den operativa verksamheten är förlagd till Härnösand och Norrköping. Verksamheten är uppdelad på tre sektorer: 1) *Sektor för utvecklingsstöd*, 2) *Sektor för kunskapsutveckling*, samt 3) *Sektor för utbildning*.¹⁹

CFL:s uppgift består i att "främja livslångt lärande för alla, genom att stärka och stimulera utvecklingen av flexibelt lärande inom vuxenutbildning, folkbildning och arbetsliv".²⁰ För att uppnå detta använder man sig av följande åtgärder:²¹

- Ge information och rådgivning för att öka kunskapen hos olika utbildningsanordnare om läromedel, arbetssätt och metoder.
- Stödja en höjning av den pedagogiska och metodiska nivån när det gäller personal, material och teknik.
- Stödja utvecklingsprojekt ekonomiskt eller på annat sätt.
- Arbeta med spridning av svensk och internationell utveckling och forskning
- Bedriva egen utbildningsverksamhet i form av distansutbildning.
- Utveckla läromedel och metoder för vuxna med teckenspråk som första språk.

CFL:s ekonomiska stöd till projekt som syftar till att utveckla flexibla studieformer kan ges till utbildningsanordnare inom kommunal vuxenutbildning, folkhögskolor, studieförbund, eller lärcentra.²² Utöver ekonomiskt stöd kan CFL även stötta projekten med andra åtgärder som t.ex. mentorstöd, fortbildning, seminarier och nätverk. Mentorstödet innebär att det i projektet finns tillgång till en mentor på CFL som kan fungera som bollplank för idéer och problemlösning, men även initiera kontakter och workshops, samt sammankalla experter vid eventuella projektproblem.²³

3.2 Begreppet "flexibelt lärande"

Som sin övergripande uppgift har alltså CFL att stödja utvecklingen av "flexibelt lärande" i hela landet. "Flexibelt lärande" är något relativt nytt och kan uppfattas som både svårgripbart och luddigt. Själva definierar CFL begreppet så här:

---

¹⁹ [Http://www.cfl.se/?sid=125](http://www.cfl.se/?sid=125).

²⁰ [Http://www.cfl.se/?sid=28](http://www.cfl.se/?sid=28).

²¹ Ibid.

²² [Http://www.cfl.se/?sid=35](http://www.cfl.se/?sid=35).

²³ [Http://www.cfl.se/?sid=98](http://www.cfl.se/?sid=98).

Flexibelt lärande innebär en utbildningsform där stor hänsyn tas till den enskilda eleven och hans eller hennes önskemål och förutsättningar. Ett flexibelt lärande ger den studerande möjlighet att välja tid, plats, tempo och form för studierna.

Den studerande står i centrum – utbildningsanordnarna förändrar sin pedagogik, organisation och teknik för att möta de studerandes behov.²⁴

En sådan beskrivning kan föra tankarna till den allt mer långtgående individualiseringen av samhället, men begreppet kopplas förmodligen framför allt till den flitiga användningen av begreppet "flexibilitet" i största allmänhet. I en kritisk studie av vad många velat karakterisera som "det nya arbetslivet" menar Jan Ch Karlsson och Birgitta Eriksson att "flexibilitet" är att betrakta som en *retorisk figur*; dvs. "tvärsäkra yttranden" där "utvecklingen framställs som ett byte från en helhet till en annan helhet, eller från ett allt-i-ett-system till ett annat allt-i-ett-system: en fullständig omvandling från det gamla arbetslivet till det nya".²⁵

Genom att nyttja begreppet "flexibilitet" (ifråga om såväl "flexibelt lärande" som "flexibelt arbetsliv") vill användaren inskräpa att det rör sig om en nödvändig anpassning till rådande omständigheter. Det handlar inte bara om att möta en oundviklig utveckling; det är också frågan om att följa med i den definitiva och totala övergången från ett tillstånd till ett annat. Karlsson och Eriksson visar på en retorisk figur som talar om vår tid som en brytningspunkt mellan "taylorism" och "post-taylorism" i arbetslivet; hierarkiska, uppifrånstyrda företag utmanas av "nya, moderna, aggressiva och flexibla organisationer".²⁶

Den retoriska innebörden i begreppet "flexibilitet" kan kanske bäst förstås om det ställs i relation till vad som sägs vara dess motsats: rigiditet.²⁷ Att vara "rigid" innebär att vara fastlåst i gamla, inrutade och förlegade mönster, oförmögen att utvecklas, medan den som är "flexibel" förmår att ta tillvara på möjligheterna i varje ny situation. Det här motsatsparet kan användas som beskrivning på såväl individer som organisationer. Den retoriska figuren om "det nya arbetslivet" vill hävda att en oundviklig övergång håller på att ske från det gamla, dåliga, rigida arbetslivet till det nya, goda, flexibla.²⁸ Mot den bakgrunden kan man på goda grunder anta att "det nya arbetslivet" också kommer att följas av "det nya lärandet"; där "gamla, dåliga, rigida" lärandeformer ska ersättas av "nya, goda, flexibla".

3.3 CFL som kommunikator

Med utgångspunkt i den klassiska kommunikationsmodellen kan man betrakta CFL som kommunikator; dvs. sändare av ett budskap. Detta budskap är konkret i det avseendet att man önskar se en utveckling av "flexibelt lärande" runt om i Sverige, och man erbjuder stöd åt de kommuner och andra utbildningsanordnare ("mottagarna" i kommunikationsmodellen) som vill satsa på en sådan utveckling.

Desto knepigare är att den exakta innebörden av "flexibelt lärande" är något oklar. Ännu tycks det som ovan beskrivits som försök att kommunicera ett tanke- eller betydelseinnehåll om "det nya lärandet" befinna sig på utvecklingsstadiet. CFL ger ett antal rekommendationer och förslag (t.ex. etablerande av lärcentra), men i mångt och mycket lämnas ett stort utrymme för den enskilda utbildningsanordnaren att själv utforma *sin* variant av "flexibelt lärande"; naturligtvis även det helt i "flexibilitetens" tecken.

---

²⁴ [Http://www.cfl.se/?sid=28](http://www.cfl.se/?sid=28).

²⁵ Karlsson & Eriksson (2000), s. 11.

²⁶ Ibid., s. 12.

²⁷ Ibid., s. 19.

²⁸ Ibid., s. 20.

4 Entreprenörsregionen

4.1 Entreprenörsregionen – mellankommunalt samarbete

Entreprenörsregionen växte fram som en samverkansidé under tidigt 1990-tal. Inledningsvis bestod samarbetet enbart i informellt erfarenhetsutbyte mellan företrädare för regionens tio kommuner (Gislaved, Gnosjö, Halmstad, Hylte, Laholm, Ljungby, Markaryd, Vaggeryd, Värnamo samt Älmhult) rörande frågor kring kompetensutveckling och näringslivspolitik. Efter antal år med aktiviteter för regionens kommunledningar och näringslivsansvariga kom samarbetet omkring 1996 till en brytpunkt där krav ställdes på en formalisering. Utbytet mellan kommunerna stod vid ett vägskäl; antingen avslutas helt eller konkretiseras i någon form av organisation.

I det läget fattades beslut om att anlita en extern konsult vars uppgift var att 1) göra en omvärldsanalys, 2) presentera en verksamhetsinriktning, samt 3) ta fram ett förslag på en organisationsstruktur för hela samarbetet. Utredningen presenterades i juni 1999 och de tio kommunerna ställde sig i huvudsak positiva till att starta en ny organisation med namnet *Entreprenörsregionen*.

Kommunerna kunde därefter ställa sig bakom ett samverkansavtal med det uttalade syftet att stärka kommunernas miljö för utveckling av företag, öka områdets turismvärde, få fram fler företagsetableringar samt satsa på ett mer attraktivt boende. Drivkraften bakom bildandet var att satsa på näringslivsutveckling och verksamheten ska, enligt samverkansavtalet, bedrivas inom områdena kunskapsförsörjning, kommunikationer, företagsutveckling, livsmiljö, intressebevakning samt frågor rörande internationalisering.

Entreprenörsregionens organisation leds av det s.k. *utvecklingsrådet*, bestående av kommunstyrelsens ordförande i respektive kommun samt ytterligare två kommunstyrelsepolitiker från varje kommun. Utvecklingsrådet har som sin uppgift att "utarbeta vision och verksamhetsinriktning inom Entreprenörsregionen i sin helhet".

Som ledning för Entreprenörsregionen fungerar *styrelsen*, vilken består av samtliga kommunstyrelseordförande från medlemskommunerna, och till styrelsen finns ett *presidium* som svarar för den löpande förvaltningen, leder, följer upp och initierar verksamhet och ekonomi. Vidare finns en s.k. *samordningsgrupp* bestående av samtliga kommunchefer som svarar för verkställighet av de uppdrag som utvecklingsrådet anger, och samordnar den övriga verksamheten. Gruppen ska även fungera som forum för erfarenhetsutbyte och som bollplank och inspirationskälla för utvecklingsrådet och *koordinatören*. Den senare är en samordnande tjänsteman vars uppgift är att vara stöd och motor i hela verksamheten. Utöver detta har Entreprenörsregionen en rad *projektledningsgrupper* inom olika verksamhetsfält som t.ex. näringslivsutveckling och gymnasiesamverkan, där de även finns utrymme för att anställa särskilda projektledare.

Entreprenörsregionen representerar ett mellankommunalt samarbete med en relativt liten administrativ enhet och en organisationsstruktur där kommunernas egna engagemang och intresse är avgörande för hela verksamheten. Regionens arbetssätt med arbete i nätverk gör att deltagandet från de olika kommunerna varierar beroende på sakområde.²⁹

---

²⁹ Johansson (2004), s. 58f.

4.2 Begreppet "entreprenörskap"

Samarbetet mellan kommunerna i Entreprenörsregionen har det uttalade syftet att främja "entreprenörskap". I sin strävan efter att genom samverkan stärka regionens konkurrenskraft knyter man an till områdets historia och tradition av "entreprenörsanda":

De tio kommunerna i Entreprenörsregionen har starka traditioner som en kreativ industribygd med framgångsrika företag och aktiva entreprenörer. De har insett behovet av utveckling av metoder och medarbetare samt samarbete inom och utom det egna företaget.

Men för att möta dagens och morgondagens utmaningar krävs en samlad strategi, där regionens roll bedöms bli central och beröra områden som utbildning, arbetsmarknad, teknik, FoU, och näringspolitik.

Kluster inom varu- och tjänsteproduktion samt innovationssystem och regionala kunskapsmiljöer är där viktiga verktyg.

Samarbete samhälle – näringsliv – utbildning – forskning för samordnande insatser är även viktiga faktorer för framtida tillväxt.

Den funktionella region som här bildats har grundmurade värderingar, som ligger väl i linje med allmänna strategier för dagens tillväxtpolitik, där entreprenörskap skall finnas med som en självklar del i verksamhet och utbildning.

Allt detta vill vi främja inom Entreprenörsregionen, som är ett funktionellt nätverk där tre län förenas.³⁰

Liksom begreppet "flexibelt lärande" är ordet "entreprenörskap" tämligen vagt. Helt klart är att ordet har en positiv värdebeladdning och syftar till att plocka fram vad som ses som styrkan hos de samverkande kommunerna. Samtidigt gör vagheten i begreppet att det konkreta innehållet i Entreprenörsregionens verksamhet kan förefalla svårfångat.

Dessutom bär Entreprenörsregionen vissa drag av det som i organisationsteorin benämns som *adhocracy*; dvs. verksamheten formas i stor utsträckning utifrån specifika anledningar i varje enskilt fall. Det har visat sig vara svårt att utveckla konkreta aktiviteter inom alla de sex huvudområden som beskrevs i det ursprungliga samverkansavtalet. Företrädarna för regionens respektive kommuner kan ha skilda uppfattningar om vilka verksamhetsfält som är mest intressanta, vilket är naturligt eftersom samarbetet bedrivs genom nätverk och arbetsgrupper där de för tillfället mest engagerade kommunerna deltar. Satsningarna på gemensamma projekt i regionen blir därmed beroende av vilken uppmärksamhet som finns i de intresserade kommunerna vid givna tidpunkter.³¹

4.3 Entreprenörsregionen som kommunikator

Även Entreprenörsregionen kan ses som kommunikator; dvs. sändare av ett budskap. En avgörande skillnad mot CFL är att Entreprenörsregionen som sändare måste betraktas som *pluralistisk* snarare än monolitisk. Visserligen har Entreprenörsregionen, så som beskrivits ovan, en fast organisation som naturligtvis strävar efter att sända ut ett enhetligt budskap, men verksamheten är trots det fortfarande "bara" ett mellankommunalt samarbete i vilket det ingår tio kommuner som till och från kan tänkas ha motstridiga viljor.

Det övergripande budskapet i Entreprenörsregionens kommunikation är att man vill stärka de tio kommunerna i området genom att främja "entreprenörskap"; en tradition eller "anda" som framhålls som ett kännetecken för regionen. Man har ett antal uppställda huvudområden för tänkbar samverkan, men det är trots det, liksom i fallet med CFL och "flexibelt lärande", svårt att exakt definiera vad som menas med "entreprenörskap". Även här handlar det om att i kommunikationen överföra ett betydelseinnehåll vilket säkert uppfattas som positivt, men kan tänkas ställa till problem då satsningen på "entreprenörskap" ska realiseras i gemensamma projekt och verksamhetsområden.

³⁰ [Http://www.entreprenorsregionen.se/bakgrund.asp](http://www.entreprenorsregionen.se/bakgrund.asp).

³¹ Johansson (2004), s. 68.

5 Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen

5.1 Distansprojektets framväxt

Som bakgrund till projektet *Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen* skrevs att

Regionen är industriellt framgångsrik med betoning på mekanisk verksamhet med manlig dominans. Högre utbildning ligger betydligt under medelnivån för landet, vilket hämmar framtida samhälls- och näringslivsutveckling. Attraktiva arbeten för kvinnor finns i alltför begränsad utsträckning. Ungdomar med intresse och potential för högre utbildning lämnar regionen i stor omfattning och alltför få återvänder.

En delösningslösning på detta problem är att höja kompetensen för de i regionen verksamma, som redan har praktiska erfarenheter och är förankrade i de lokala näringarna.³²

Entreprenörsregionens dåvarande koordinator Krister Lindkvist skrev under våren 2003 en ansökan till CFL om stöd för genomförandet av Distansprojektet. Följande angavs som mål för projektet:³³

- Att i samverkan mellan kommunerna i hela Entreprenörsregionen, lokala näringslivsorganisationer och fackliga organisationer upprätta och utveckla väl fungerande samverkande lärcentra i kommunerna med ett utbud av vuxenutbildning med kurser, som motsvarar det regionala behovet.
- Att effektivt tillgodogöra sig inom och utom regionen befintliga erfarenheter samt allmän kunskap om utbildningsupplägg, pedagogik och organisation.
- Att gemensamt och organiserat planera, marknadsföra, handla upp och genomföra utbildningar i ambitiös omfattning som ett medel att säkerställa regionens behov av kvalificerad utbildning.
- Att profilera kurser och utbildningar med entreprenörs- och ledarskapsinriktning samt bevaka att jämställdhetsperspektivet aktualiseras i hela planeringen.

CFL beviljade i juni 2003 stöd för projektet, vilket startades på allvar med seminariet *Lärcentra i samverkan* den 11 juni 2003 i Ljungby. Inledningsvis stod koordinatören Krister Lindkvist som ansvarig för projektet, och fr.o.m. den 16 augusti anställdes Bernt Ralfnert som projektledare på heltid (senare halvtid från den 21 oktober 2004).³⁴

Projektorganisationen har bestått av en *styrgrupp* och en *projektgrupp*. Styrgruppen har utgjorts av Entreprenörsregionens tio kommunchefer, vilka under projekttiden har fått skriftlig och muntlig information kontinuerligt av projektledaren och koordinatören. Projektgruppen, som under projekttiden avhållit tio sammanträden, har i sin tur bestått av:

- Eva Albihn, förvaltningschef i Markaryd
- Eva-Gun Berglund, förvaltningschef i Ljungby

---

³² Fördjupad ansökan för projektstöd till kommunerna.

³³ Fördjupad ansökan för projektstöd till kommunerna (de tre sista målen även återgivna i slutrapporten).

³⁴ Slutrapport av Distansprojektet.

- Pelle Ekfeldt, samordnare för Högskolan på hemmaplan (Hph)
- Pia Svensson, enhetschef i Laholm
- Christina Thomsen, utvecklingsledare i Halmstad
- Krister Lindkvist, koordinator i Entreprenörsregionen
- Bernt Ralfnert, projektledare för Distansprojektet
- Monica Mohlin-Sjödin, projektmentor från CFL

Vid projektgruppens första möte den 3 september 2003 beslöts att projektmentorn Monica Mohlin-Sjödin skulle kallas till projektgruppens möten. Det fanns vid den här tidpunkten mycket begränsade kunskaper hos regionens kommuner och skolor, samt även myndigheter, universitet och högskolor, om Entreprenörsregionen och dess verksamhet.³⁵ Projektet fick därför till en början ägna tid åt att upplysa och informera i samband med att de första kontakterna togs med de för projektet relevanta aktörerna.

Efter ett första möte med projektgruppen den 7 oktober 2003 i Ljungby uttryckte Monica Mohlin-Sjödin stor optimism och menade att "[p]rojektet har alla förutsättningar att lyckas".³⁶ I det här läget hade projektet också fått en mera konkret form genom två tydliga "huvudspår"; för det första en organiserad samverkan kring gymnasiekurser på distans, och för det andra en organiserad samverkan kring högskolekurser på distans.³⁷

5.2 Första huvudspåret - Distanscentrum

Det första huvudspåret innebar en utveckling av samarbetet mellan Entreprenörsregionens tio kommuner ifråga om vuxenutbildningar. Vid en nätverksträff för komvuxledare i Ljungby i december 2003 beslöts att skapa en organisation för att bereda komvuxelever tillgång till ett omfattande kursutbud på distans, vilket skulle vara likvärdigt för alla studerande i regionen.

Den 2 januari 2004 startades Distanscentrum med säte i Värnamo. Konkret innebär denna organisation av distansstudier att alla komvuxelever som vill studera på distans anmäler sig till sitt eget komvux, som vidarebefordrar anmälan till Distanscentrum, vars personal ombesörjer anmälan och registrering för statsbidrag, studiemedel och studietakt, läromedel och betygsättning.

Under våren 2004 upphandlade Värnamo kommun för alla Entreprenörsregionens kommuners räkning distansutbildningar av NTI för en ettårsperiod med möjlighet till en ettårig förlängning.

Flera av kommunerna utnyttjade redan från början den nya distansutbildningen. Vid projektets slut studerade drygt 350 elever från Laholm, Älmhult, Ljungby, Markaryd, Hylte, Halmstad, Gislaved och Värnamo några av de 80 gymnasiekurser som erbjuds med start varje vecka.³⁸ Även kommuner utanför Entreprenörsregionen (bl.a. Örkellunga och Gotland) ansökte om "medlemskap" i projektets distansutbildningar, på initiativ av kommunerna själva och NTI, men fick avslag.³⁹ Laholms kommun hade före projektet haft planer på att utträda ur Entreprenörsregionen, men valde att stanna kvar efter att ha noterat projektets resultat.

Distanscentrum "överlever" projektet då komvuxrektorn i Värnamo, Stefan Valmin, efter projektets slut övergått i tjänst inom NTI för att driva verksamheten vidare.⁴⁰

³⁵ Månadsrapport september 2003.

³⁶ Rapport 10/11-2003.

³⁷ Månadsrapporter för oktober resp. november 2003.

³⁸ Slutrapport av distansprojektet.

³⁹ Månadsrapport juni 2004.

⁴⁰ Slutrapport av distansprojektet.

5.3 Andra huvudspåret – Högskolekurser på distans

Det andra huvudspåret innebar ett försök att samordna regionens högskolekurser på distans. Under hösten 2003 utreddes möjligheten att organisera detta genom samordnaren på Högskolan på hemmaplan (GGVV-kommunernas kommunalförbund). Den lösningen avlogs dock av Hph vid jultid 2003 och projektgruppen gav istället i mars 2004 projektledaren i uppdrag att bygga ett nätverk med representanter för Hph och de övriga sex kommunerna.⁴¹

Detta nätverk hade sin första överläggning på Högskolan i Halmstad tillsammans med projektgruppen den 8 juni 2004.⁴² För att uppnå de mål som angivits i projektansökan till CFL har projektet och nätverket arbetat på två sätt:

- Gemensamt och organiserat få till stånd sådana högskolekurser som Entreprenörsregionen har behov av.
- Ordna möten mellan projektets högskolor för att förmå dessa att samordna sitt distansutbud i regionen.

Distansprojektet har alltså i detta "huvudspår" försökt att etablera samverkan med universitet och högskolor i Entreprenörsregionens område och närhet. Dessa försök har lyckats väl med Högskolan i Halmstad och Jönköping, men mindre väl med Växjö Universitet.⁴³

Ambitionen har varit att erbjuda högskolekurser på distans med en specifik entreprenörs- och ledarskapsprofil. Hittills har bl.a. följande kurser med sådan inriktning erbjudits:

- Projektledning
- Juridik inriktning småföretag
- Ledarskap
- Marknadsföring inriktning småföretag
- Affärsredovisning
- Säkerhetsinformatik
- Etik och ledarskap
- Technical Writing

Även samordningen av högskolekurser på distans kommer att "överleva" efter projektets slut. Utbildningskoordinatören Sara Palm kommer, tillsammans med projektledaren vid Högskolan i Halmstad och Campus Varberg Lars-Göran Hedström, samordna verksamheterna under 2005.

5.4 Övrig verksamhet

Utöver de två ovan beskrivna "huvudspåren", och arbetet med att informera om projektet och Entreprenörsregionen, har Distansprojektet arbetat med tre ytterligare "spår":⁴⁴

För det första har man velat få till stånd en organiserad samverkan mellan de *kommunala vuxenutbildningarna*. För detta har fem arbetsmöten hållits på fem olika komvux, en överläggning med Skolutvecklingsmyndigheten och en telebilsöverläggning med CFL (angående validering) har genomförts, och vid fyra tillfällen har skolledningar och SYV:are träffats för att diskutera Distanscentrum. Under projekttiden har projektledaren kontinuerligt informerat komvuxledningarna om utvecklingsnyheter, men ambitionen att skapa en verklig organiserad samverkan har visat sig svår att realisera. Sju av tio kommuner har under

---

⁴¹ Slutrapport av distansprojektet.

⁴² Månadsrapport juni 2004.

⁴³ Slutrapport av distansprojektet.

⁴⁴ Ibid.

Distansprojektets gång bytt komvuxrektor (två kommuner mer än en gång, och den ena av dem fem gånger), vilket har lett till att nätverket för samverkan på det här området till stor del har brutits upp.

För det andra har man arbetat med att kartlägga Entreprenörsregionens *KY-utbildningar* (Kvalificerad Yrkesutbildning). Projektet avsatte för detta en halvdag den 20 oktober 2004 med deltagande av 13 av regionens KY-utbildningar tillsammans med Birgitta Lindkvist från KY-myndigheten och Torbjörn Matsson från ING i Jönköping.

För det tredje har ambitionen varit att ge *Markaryds folkhögskola* en entreprenörs- eller småföretagareprofil.

5.5 Projektekonomi och stöd från CFL

Distansprojektet erhöll ekonomiskt stöd från CFL, vilket motsvarade 880.000. Dessa pengar var också förbrukade när projektledaren slutade sin tjänst den 15 mars 2005.⁴⁵ Projektet skulle ursprungligen vara endast 2004 ut, men genom att projektledaren Bernt Ralfnert gick ner från heltid till halvtid från den 21 oktober 2004 kunde projektet förlängas ytterligare.⁴⁶

Distansprojektet utnyttjade även CFL:s erbjudande om mentorstöd. Som beskrivits ovan fungerade Monica Mohlin-Sjödin från CFL som mentor för projektet och deltog i den s.k. projektgruppens möten.

5.6 Distansprojektet i ett kommunikationsperspektiv

Om man avslutningsvis väljer att se bakgrunden till och framväxten av Distansprojektet ur ett kommunikationsperspektiv så framträder bilden av ett "möte" mellan två budskap från två olika sändare. Det är dessa två budskap (och ambitioner) som har beskrivits i två föregående kapitel, och som man kan säga genererar projektet som har behandlats i det här kapitlet.

Om man börjar med CFL som sändare så är budskapet att man, på regeringens uppdrag, vill stödja utvecklingen av "flexibelt lärande". Mottagarna av budskapet, kommuner och andra utbildningsanordnare, har i ganska stor utsträckning fria händer att organisera det "flexibla lärandet" efter egna förutsättningar.

Sedan fungerar Entreprenörsregionen å sin sida som sändare och "röst" för tio kommuner i en region som anses ha en särskild "entreprenörsanda". För att stärka och utveckla området ska därför just "entreprenörskap" främjas. Samtidigt har det visat sig svårt att konkretisera det, visserligen säkert attraktiva, budskapet i reella verksamheter. Mottagarna, de tio kommunerna i regionen samt andra intressenter i området, har alla olika uppfattningar om vad samarbetet bör koncentreras kring.

Genom att Entreprenörsregionen väljer att satsa på samordning och utveckling av utbildning mellan kommunerna, i form av "flexibelt lärande" (vilket här i praktiken betyder distansstudier) med inriktning på "entreprenörskap", och för detta ansöker, och beviljas, projektstöd från CFL kan man säga att de två budskapen och ambitionerna har slagits samman till det s.k. Distansprojektet.

Denna allmänna bakgrund bör finnas med inför nästa kapitel då projektet värderas utifrån de mål som ställts upp i projektansökan.

---

⁴⁵ Slutrapport av distansprojektet.

⁴⁶ Månadsrapport september 2004.

6 Värdering av Distansprojektet

6.1 Projektets mål

I föreliggande kapitel ska Distansprojektet, vars framväxt och genomförande beskrevs i förra kapitlet, värderas utifrån de mål som ställts upp i projektansökan. Krister Lindkvists ansökan till CFL angav att projektets mål (och medel) var

- Att i samverkan mellan kommunerna i hela Entreprenörsregionen, lokala näringslivsorganisationer och fackliga organisationer upprätta och utveckla väl fungerande samverkande lärcentra i kommunerna med ett utbud av vuxenutbildning med kurser, som motsvarar det regionala behovet.
- Att effektivt tillgodogöra sig inom och utom regionen befintliga erfarenheter samt allmän kunskap om utbildningsupplägg, pedagogik och organisation.
- Att gemensamt och organiserat planera, marknadsföra, handla upp och genomföra utbildningar i ambitiös omfattning som ett medel att säkerställa regionens behov av kvalificerad utbildning.
- Att profilera kurser och utbildningar med entreprenörs- och ledarskapsinriktning samt bevaka att jämställdhetsperspektivet aktualiseras i hela planeringen.⁴⁷

Med utgångspunkt i dessa mål har ett antal konkreta utvärderingsfrågor formulerats av CFL,⁴⁸ och det är dessa som avses besvaras i det här kapitlet. Svaren som presenteras, och den värdering som görs, grundas dels på det *skriftliga materialet*, dels på en *intervju* med projektledaren Bernt Ralfnert den 2 februari 2005, och dels på *fokusgruppsmötet* som hölls på Högskolan i Halmstad den 12 april 2005.

6.2 Utvärderingens frågeställningar

Projektet Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen hade en tämligen kort projekttid, vilket gör det svårt (i vissa fall omöjligt) att uttala sig om långsiktiga effekter av den verksamhet som startats upp. I flera avseenden har mycket av projektets ansträngningar fått läggas på att informera, inte bara om projektet utan om själva Entreprenörsregionen, då detta samarbete oftast inte har varit känt för allmänheten och för de för projektet relevanta aktörerna. Dessa aspekter bör tas hänsyn till när nedanstående frågor besvaras:

- *Har projektet medfört en utökad samverkan med det lokala näringslivet, fackliga organisationer m.fl. vad gäller vuxenutbildningsutbudet i Entreprenörsregionen?*

Distansprojektet innebär i sig själv att kontakter knyts mellan olika aktörer inom regionen. Hela projektet startades med ett seminarium där representanter för fackföreningar och näringsliv närvarade. Projektledaren har därefter haft kontinuerliga kontakter med dessa, men beskriver fack och företag som delvis "svårflörtade". Det är oklart vad de kontakter som har förekommit verkligen har lett till, och kommer att leda till. Mer konkret är samarbetet mellan Entreprenörsregionens kommuner och NTI som har inneburit att distansutbildningar har

---

⁴⁷ Se avsnitt 5.1.

⁴⁸ Se avsnitt 1.4.

kunnat komma igång till ett förmånligt pris, och att Distanscentrum har etablerats och kommer att drivas vidare av NTI.⁴⁹

Deltagarna på fokusgruppsmötet ansåg att projektet faktiskt *har* ökat kontakterna, även om det är svårt att peka på exakta resultat. Pia Svensson menade att de aktuella aktörerna under projekttiden har upplevt att "det har varit legitimt att arbeta med frågorna eftersom det funnits ett projekt", och att kontakterna "blir en lärdom oavsett vad det leder till".

• *Har projektet medfört nya typer av utbildningar med inriktning på entreprenörskap och ledarskap?*

Det har visat sig vara svårt att uppnå den speciella "entreprenörsprofil" som projektet bl.a. syftade till. Projektet har i den ambitionen inte nått så långt som man hade önskat.⁵⁰ Vad som konkret har gjorts är att vissa högskolekurser med tänkbar "entreprenörsinriktning" har erbjudits (inriktningen på "ledarskap" har varit lättare att realisera eftersom befintliga kurser i "ledarskap" redan existerar), samt att projektet deltagit i diskussionerna kring profileringen av Markaryds folkhögskola som entreprenörs- och småföretagareinriktad.

Vid fokusgruppsamtalet diskuterades begreppet "entreprenörskap" och dess förhållande till utbildning och "flexibelt lärande". Krister Lindkvist påpekade att projektets främsta syfte inte var entreprenörsinriktningen, utan ett allmänt kunskapslyft i regionen; en satsning på att höja allmänbildningen och öppna nya former för vuxenutbildningen.

Trots det var fokusgruppen överens om att begreppet "entreprenörskap" kan ha ett flertal olika innebörder och behöver förtydligas. Frågan ställdes också om det kan finnas någon motsättning mellan högre utbildning och entreprenörskap. Bernt Ralfnert menade t.ex. att det i en traditionell entreprenörskommun som Gnosjö även finns en tradition av skepsis gentemot akademisk utbildning. Ett annat problem är att utbildningar i att driva företag (som t.ex. företagsekonomi) inte nödvändigtvis är detsamma som en utbildning i entreprenörskap.

Pia Svensson tyckte sig, utifrån sin definition av "entreprenörskap" som att "vara orädd" och "våga", se en allmän svårighet i att "utbilda" i entreprenörskap. Inte minst gäller detta då främjandet av entreprenörskap både innebär att utveckla det befintliga och bygga nytt, vilket i sig kan innebära en motsättning eftersom den befintlige entreprenören främst ser till sitt eget och inte önskar några "konkurrenter", medan kommunerna gärna vill se att det kommer fram "nya" entreprenörer.

Birgitta Ryberg, som ännu tydligare förespråkade en syn på "entreprenörskap" som en "livsstil" och en "möjlighet att själv välja sitt eget livssätt" (snarare än som något kopplat till industriell produktion), öppnade med sin definition för att se distansutbildningen, vars "flexibla" kursstarter och former för undervisningen inte längre gör det nödvändigt för människor att flytta från hemorten för att studera, som ett naturligt led i satsningen på "entreprenörskap". Det "flexibla lärandet" kräver just en form av "entreprenörskap".

• *Har projektet medfört nya undervisningsformer för vuxenutbildningen?*

Här är resultaten tydliga. Nya undervisningsformer har skapats i regionen genom etablerandet av distanskurser på gymnasie- och högskolenivå. Som beskrevs redan i förra kapitlet har projektet följt två huvudspår; dels upprättandet av ett s.k. Distanscentrum för komvuxelever och dels skapandet av nätverk för samordnade högskolekurser på distans (där Högskolan i Jönköping och Halmstad varit inblandade). I båda fallen har en väl fungerande verksamhet startats upp med uppenbart goda resultat (även om utformningen av det andra huvudspåret förändrades något sedan den ursprungliga tanken om Högskolan på hemmaplan som samordnare av högskolekurserna fått överges) och dessa kommer att "överleva" projektet och verksamheten etableras.

⁴⁹ Slutrapport av distansprojektet.

⁵⁰ Intervju med Bernt Ralfnert 2005-02-02.

Fokusgruppen framhöll den ökade tillgängligheten av utbildningar och kurser som en av projektets största förtjänster. Möjligheten att läsa på distans med kurser som startar varje måndag anses ha ökat valfriheten och förutsättningarna för den enskilde individen, såsom ambitionen bakom "flexibelt lärande" beskrivs. Krister Lindkvist medger att Hph:s avhopp (vid jul 2003) innebar en viss besvikelse för projektet, men för övrigt var uppfattningen att projektet lyckats upprätta en bra grund för "flexibelt lärande" i regionen. Inte minst har man uppnått detta genom att man har kunnat slå fast att det dels finns en kundmarknad för kurser på distans, och dels att det finns säkra leverantörer av utbildningen. Entreprenörsregionens mellankommunala samverkan gör att man, som en större enhet, har ökat möjligheterna att upprätta en stabil kundmarknad och utbildningar som säkert "blir av".

• *Har den regionala samverkan av distansstudier inneburit att man nått nya målgrupper till vuxenutbildningen?*

Det är inte möjligt att i en sådan här begränsad undersökning presentera exakta uppgifter om vilka nya målgrupper som skulle ha nåtts, men helt klart är att de nya utbildningsformer som projektet har etablerat ökat möjligheten att studera för grupper som av olika skäl inte tidigare haft sådana möjligheter. Det är framförallt den ökade tillgängligheten, vilken beskrevs under föregående fråga, med kurser på distans och "flexibel" kursstart som ger dessa möjligheter.

Krister Lindkvist sammanfattade vid fokusgruppsamtalet sin syn på "flexibelt lärande" i orden *utbud, tid, rum* och *tempo*; "fysisk närhet" och "kursupplägget" utgör grunden. Genom att möjligheten finns att "hoppa på" en kurs varje måndag, och läsa via t.ex. telebild kan även personer som annars inte skulle ha läst vuxenutbildningar eller haft möjlighet att åka till någon högskola delta i utbildningar.

• *Har den regionala samverkan av distansstudier ökat möjligheterna för ungdomar att bo kvar i Entreprenörsregionen?*

Den här frågan är i praktiken omöjlig att besvara med tanke på den korta projekttiden. Det går möjligen att teoretiskt sett, mot bakgrund av svaren på de två föregående frågorna, se att distansutbildningarna gör att man inte nödvändigtvis behöver flytta t.ex. till en högskoleort för att delta i kurserna. Trots det så är det här ändå något som man måste se långsiktigt.

Som fokusgruppen påpekade är "ungdomar" dessutom i det här fallet ett begrepp som behöver närmare definieras. Om man med "ungdomar" syftar på personer i 20-25-årsåldern så är det svårt att avgöra resultaten. Avser man med "ungdomar" istället unga människor i största allmänhet (även t.ex. nyblivna föräldrar i 30-35-årsåldern) så går det att tydligare se att de nya utbildningsformerna har inneburit ökade möjligheter.

Pia Svensson framhöll även att möjligheterna att "bo kvar" i Entreprenörsregionen inte är specifikt intressant för "ungdomar" åren efter studenten, och kanske inte ens önskvärt att eftersträva. Snarare handlar det om att underlätta för t.ex. unga föräldrar och andra som vill "slå sig till ro" och bosätta sig i regionen att också kunna stanna kvar.

• *Hur har den regionala samverkan av distansstudier påverkat företagens möjligheter att rekrytera arbetskraft lokalt inom Entreprenörsregionen?*

Samma sak gäller för den här frågan som för den förra. Det är omöjligt att uttala sig om eventuella effekter på lång sikt. Det har under projektidens gång gjorts flera försök att ta reda på vad "näringslivet i Entreprenörsregionen" har för utbildningsbehov, men det har trots detta inte lett fram till några konkreta svar.

Vid fokusgruppsamtalet förklarade Bernt Ralfnert problematiken kring att finna dessa konkreta svar. Uppfattningen är att företagen antingen kräver så specifika kunskaper med så kort varsel att det är omöjligt att med särskilda utbildningar och kurser tillgodose dessa behov,

eller att behoven som framförs är så allmänna att det av det skälet inte heller är möjligt att anordna några särskilda utbildningar.

Avslutningsvis angavs att utvärderingen även bör lyfta fram *jämställdhets- och integrationsaspekter*, också det i enlighet med de mål som formulerats i projektansökan. Här har det varit svårt att utifrån materialet finna att några särskilda åtgärder har vidtagits i Distansprojektet ur jämställdhets- eller integrationssynpunkt.

Frågan ställdes även till fokusgruppen, och den allmänna meningen var att dessa aspekter inte har utgjort någon bärande del av projektet. Pia Svensson menade att man, ur ett visst jämställdhetsperspektiv, skulle kunna se distansutbildningarna med möjliga kursstarter varje måndag som en ökad möjlighet för kvinnor med barn att gå utbildningar som annars inte hade gått att praktiskt förena med vardagslivet.

Enligt Bernt Ralfnert är det mycket svårt att avgöra om projektet har fått in fler kvinnor på utbildningar än vad som annars skulle ha varit fallet. Birgitta Ryberg påpekade att det kanske i det här fallet, ur ett jämställdhetsperspektiv, egentligen borde vara *männens* utbildning och kompetensnivå, snarare än kvinnornas, som behöver höjas eftersom Entreprenörsregionens kommuner som gammal industriell bygd ofta har färre män med högre utbildning.

Klart är i varje fall att Distansprojektet inte medvetet har lagt ner kraft på jämställdhets- och integrationsfrågorna. Som Krister Lindkvist uttryckte saken: "Vi har inte sorterat folk, utan de som har velat ha utbildning har vi försökt hjälpa."

6.3 Samlad bedömning

Vid fokusgruppsmötet den 12 april diskuterades även mer övergripande vad Distansprojektet har betytt, och kan tänkas komma att betyda, för Entreprenörsregionen. För det första anses projektet ha inneburit att medvetenheten om samarbetet mellan de tio kommunerna i regionen har ökat bland allmänheten och bland offentliga och privata aktörer. För det andra menar man att samarbetet har utvecklats i positiv riktning genom Distansprojektet (Laholms kommun var t.ex. på väg ur Entreprenörsregionen men valde att stanna kvar p.g.a. projektet). För det tredje är uppfattningen att viktiga första kontakter har tagits som kan få betydelse i framtiden och ett antal verksamheter inom distansutbildningen har etablerats permanent genom projektet. För det fjärde visar projektet på att det finns en kundmarknad för distansutbildning inom regionen, och därmed också leverantörer av utbildningen, vilket är förutsättningen för att utbildningarna ska kunna komma igång.

En mer kritisk del av projektet är den som rör inriktningen på "entreprenörskap". Här har man inte lyckats konkretisera begreppet på utbildningsområdet. Möjligen kan inriktningen på utbildning av entreprenörer bli tydligare i framtiden. Överhuvudtaget framhöll fokusgruppen, och särskilt Birgitta Ryberg i egenskap av ny koordinator, vikten av att se effekterna av projektet i ett långsiktigt perspektiv. Krister Lindkvist angav också det frivilliga, funktionella samarbetet inom Entreprenörsregionen som en förutsättning för bra resultat.

Om man avslutningsvis återknyter till utvärderingens teoretiska modell för politisk kommunikation så kan man alltså beskriva projektets framväxt som ett "möte" mellan budskapen från två sändare; CFL och Entreprenörsregionen. CFL:s stöd till utvecklande av "flexibelt lärande" och Entreprenörsregionens vilja att stärka de tio kommunerna i området och främja "entreprenörskap" genererade Distansprojektet. Projektets övergripande mål att skapa förutsättningar för att höja den allmänna kunskapsnivån i regionen har på många sätt lyckats mycket väl. Däremot kvarstår dock "entreprenörskapsinriktningen" till viss del som ett frågetecken. Även den här delen bör sannolikt ses som något långsiktigt.

Sammanfattning

Våren 2003 startades projektet Regional samverkan för distansstudier i Entreprenörsregionen; ett projekt som syftade till att höja den allmänna kompetensnivån i regionens tio kommuner genom utvecklande av s.k. "flexibla" lärandeformer, och som hade statligt stöd från Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL). Projektet varade t.o.m. mars 2005, och ska i enlighet med direktiven för CFL:s s.k. kunskapsprojekt utvärderas i efterhand.

Syftet med den här utvärderingen har varit att beskriva och värdera Distansprojektet, samt att studera dess bakgrund och framväxt som ett exempel på politisk kommunikation. Med utgångspunkt i kommunikationsteorins klassiska modell för överförande av meddelanden kan man se Distansprojektet som ett "möte" mellan två sändare, som vardera har ett budskap; en uttalad ambition.

För det första gäller det CFL, en myndighet på nationell nivå som på regeringens uppdrag vill stödja utvecklingen av "flexibelt lärande" genom stöd till kommuner och andra anordnare av utbildningar. För det andra gäller det Entreprenörsregionen, ett samarbete mellan tio kommuner i Halland och Småland, som vill stärka och utveckla regionen bl.a. genom att främja vad man menar är en lång tradition av "entreprenörsanda" i området. Genom att dessa båda sändares budskap möts genereras också Distansprojektet. En svårighet som dock uppstår är att den konkreta betydelsen av begreppen "flexibelt lärande" och "entreprenörskap" inte är alldeles glasklar; inte heller när det gäller exakt hur dessa begrepp ska förenas.

Genom att samordna och utveckla kommunernas vuxenutbildningar på distans försöker Entreprenörsregionen stärka området via en höjning av den allmänna kunskapsnivån. Som en del i detta finns även förhoppningar om att kunna ge projektets uppstartade utbildningar en "entreprenörprofil". Projektet, som innefattar framförallt två huvudspår (utvecklandet av ett Distanscentrum för vuxenutbildning på gymnasienivå samt en samordning av högskolekurser på distans), syftade till att utveckla "flexibelt lärande" genom satsningen på distanskurser med start varje vecka, och hade därför ekonomiskt stöd och mentorstöd av CFL.

Utvärderingens samlade bedömning av Distansprojektet är att projektet har lyckats väl med det övergripande målet att höja den allmänna kunskapsnivån i Entreprenörsregionen, även om det är omöjligt att bedöma effekterna på lång sikt. De utbildningar och kurser som har startats har visat på en kundmarknad i regionen och har också etablerats (i betydelsen att samordningen av distansutbildningar fortsätter även efter projektets avslutande). En grund har m.a.o. lagts och därmed också en förutsättning för fortsatt samarbete och utveckling av "flexibelt lärande" inom Entreprenörsregionen i framtiden. Dock kvarstår frågetecknen kring projektets speciella inriktning på utbildningar i "entreprenörskap", men även denna del bör sannolikt betraktas i ett långsiktigt perspektiv.

Referenser

Litteratur

- Bengtsson, Hans (2001). "Politisk kommunikation – ett forskningsfält präglad av pluralism" i *Politisk kommunikation och demokrati*, Bengtsson, Hans (red.). Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2003). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Heradstveit, Daniel & Bjørge, Tore (1996). *Politisk kommunikation. Introduktion till semiotik och retorik*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Jörgen (2004). *Regionalisering och kommunal självstyrelse – halländska kommuner i en regional miljö*. Forskning i Halmstad nr 8.
- Karlsson, Jan Ch & Eriksson, Birgitta (2000). *Flexibla arbetsplatser och arbetsvillkor. En empirisk prövning av en retorisk figur*. Lund: Arkiv Förlag.
- Lundquist, Lennart (1993). *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- McNair, Brian (1999). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.
- Vedung, Evert (1998). *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur.

Internet

- [Http://www.cfl.se/?sid=28](http://www.cfl.se/?sid=28). Om CFL. 2005-04-11.
- [Http://www.cfl.se/?sid=35](http://www.cfl.se/?sid=35). Utvecklingsstöd. 2005-04-11.
- [Http://www.cfl.se/?sid=98](http://www.cfl.se/?sid=98). Kommuner. 2005-04-11.
- [Http://www.cfl.se/?sid=125](http://www.cfl.se/?sid=125). Organisation. 2005-04-11.
- [Http://www.entrepreneursregionen.se/bakgrund.asp](http://www.entrepreneursregionen.se/bakgrund.asp). Bakgrund. 2005-04-11.